

УДК 368.03:336.76
JEL: G20; G22
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-428-434>

РОЛЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

©2024 РОМАШКО О. М., КРИХІВСЬКА Н. О., ОРИЩИН Т. М.

УДК 368.03:336.76
JEL: G20; G22

Ромашко О. М., Крихівська Н. О., Орищин Т. М. Роль страхових компаній на фінансовому ринку України

Метою статті є встановлення місця страхових компаній серед фінансових посередників, що функціонують на вітчизняному фінансовому ринку, і теоретичне обґрунтування їх ролі в інституційній структурі фінансового ринку. У статті досліджено основні підходи до тлумачення категорії «фінансові посередники», на основі яких встановлено, що фінансові посередники – це професійні учасники фінансового ринку, основним напрямом діяльності яких є надання фінансових послуг економічним суб'єктам. Вони забезпечують ефективний розподіл фінансових ресурсів, зниження ризиків, підвищення ліквідності активів та економію на масштабах операцій. Крім того, виокремлено основні об'єднанчі риси фінансових посередників, а саме: акумулювання та консолідація фінансових ресурсів; розподіл та ефективне використання фінансових ресурсів; зниження фінансових ризиків; моніторинг та інформаційне забезпечення; забезпечення ліквідності активів; підвищення ефективності операцій та мінімізація витрат; виконання нормативних вимог і прозорість діяльності. Узагальнено класифікацію фінансових посередників за видами діяльності, за моделлю співпраці з іншими фінансовими інститутами та за характером проведення фінансових операцій. На основі дослідження встановлено, що провідне місце на фінансовому ринку України займають банківські установи, проте більшість науковців вказують на посилення ролі небанківських фінансових установ, зокрема страхових компаній. Останні на фінансовому ринку виступають не тільки страховиками та фінансовими посередниками, а й фінансовими інвесторами, адже їм відведено такі функції: акумулювання фінансових ресурсів, перерозподіл ризиків, стимулювання економічного зростання, забезпечення ліквідності, формування довгострокових інвестицій, зниження економічної невизначеності, впровадження інновацій та стимулювання розвитку фінансового ринку.

Ключові слова: фінансові посередники, фінансовий ринок, страховий ринок, страхові компанії.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 12.

Ромашко Олександра Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76019, Україна)

E-mail: les.rom@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7560-2733>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAR-6863-2021>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221958216>

Крихівська Наталія Олегівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76019, Україна)

E-mail: natalia.krykhivska@nung.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6807-0177>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/KQT-9481-2024>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221950620>

Орищин Тетяна Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76019, Україна)

E-mail: oryshchyn.t@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2693-8094>

UDC 368.03:336.76
JEL: G20; G22

Romashko O. M., Krykhivska N. O., Oryshchyn T. M. The Role of Insurance Companies in the Financial Market of Ukraine

The aim of the article is to determine the place of insurance companies among financial intermediaries operating in the national financial market, and to theoretically substantiate their role in the institutional structure of the financial market. The article examines the main approaches to the interpretation of the category of «financial intermediaries», on the basis of which it is found that financial intermediaries are professional participants of the financial market, whose main activity is the provision of financial services to economic entities. They ensure efficient allocation of financial resources, risk mitigation, increased asset liquidity, and economies of scale. In addition, the main unifying features of financial intermediaries are allocated, namely: accumulation and consolidation of financial resources; distribution and effective use of financial resources; reduction of financial risks; monitoring and information support; ensuring the liquidity of assets; increasing the efficiency of operations and minimizing costs; compliance with regulatory requirements and transparency of operations. The classification of financial intermediaries by types of activity, by the model of cooperation with other financial institutions and by the nature of financial transactions is generalized. On the basis of the study, it is determined that the leading place in the financial market of Ukraine is occupied by banking institutions, but most scientists point to the strengthening of the role of non-bank financial institutions, in particular insurance companies. The latter in the financial market act not only as insurers and financial intermediaries, but also as financial investors, because they are assigned the following functions: accumulation of financial resources, redistribution of risks, stimulation of economic growth, provision of liquidity, formation of long-term investments, reduction of economic uncertainty, introduction of innovations and stimulation of the development of the financial market.

Keywords: financial intermediaries, financial market, insurance market, insurance companies.

Fig.: 3. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 12.

Romashko Oleksandra M. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (15 Karpatska Str., Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine)

E-mail: les.rom@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7560-2733>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAR-6863-2021>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57221958216>

Krykhivska Nataliia O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (15 Karpatska Str., Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine)

E-mail: nataliia.krykhivska@nunge.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6807-0177>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/KQT-9481-2024>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57221950620>

Oryshchyn Tetiana M. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (15 Karpatska Str., Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine)

E-mail: oryshchyn.t@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2693-8094>

Ефективна фінансова система потребує розвиненого фінансового посередництва, яке може протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам та сприяти економічному зростанню. В Україні останніми роками спостерігається швидке зростання фінансово-кредитних організацій, які виконують важливу роль у інвестиційній політиці, створюючи сприятливі умови для накопичення фінансових ресурсів економічними суб'єктами та забезпечуючи їх ефективну трансформацію в інвестиції. Їх вплив щороку зростає, оскільки вони переймають фінансові ризики підприємницької діяльності. Реформування економічних відносин і трансформаційні процеси в економіці України сприяли розвитку фінансового посередництва як важливого процесу, що забезпечує ефективність ринкової економіки. Отже, питання ефективного функціонування фінансових посередників, зокрема страхових компаній як інституційних інвесторів, є актуальними та мають бути предметом наукових досліджень.

Актуальність і значущість вивчення фінансового посередництва обумовлені його впливом на системний розвиток національної економіки, що докладно висвітлено в роботах І. Батько [1], Я. Коваль [2], Т. Письменної [3], О. Стойко [4], Н. Ткаченко [5], С. Черкасової, О. Басюк [6], І. Якушевої [7]. Окремі аспекти, що розкривають сутність вітчизняних страхових компаній як фінансових посередників, розглянуто у працях Н. Шипшанової [8; 9], О. Рудої [11], Л. Попової [12] та інших науковців.

Проте питання, які потребують глибокого аналізу, включають визначення місця та ролі страхових компаній на фінансовому ринку, дослідження специфіки виконання ними функцій фінансових посередників та їх впливу на розвиток інституційної структури фінансового ринку.

Метою статті є встановлення місця страхових компаній серед фінансових посередників, що

функціонують на вітчизняному фінансовому ринку, і теоретичне обґрунтування їх ролі в інституційній структурі фінансового ринку.

Розглядаючи питання значення страхових компаній на фінансовому ринку, доцільно дослідити поняття «фінансові посередники» та виявити основні види діяльності, що притаманні таким учасникам фінансового ринку.

Важливість фінансових посередників у сучасному економічному та суспільному житті важко переоцінити, оскільки вони сприяють обігу активів у процесі розширеного відтворення, збільшують темпи економічного зростання, стимулюють розвиток торгівлі, виробництва та інших економічних сфер. Особливо значущу роль фінансове посередництво відіграє для великих суб'єктів господарювання, які через специфіку своєї діяльності мають численні ділові контакти з різними контрагентами, а здійснення розрахунків з ними технічно неможливе без залучення фінансових посередників.

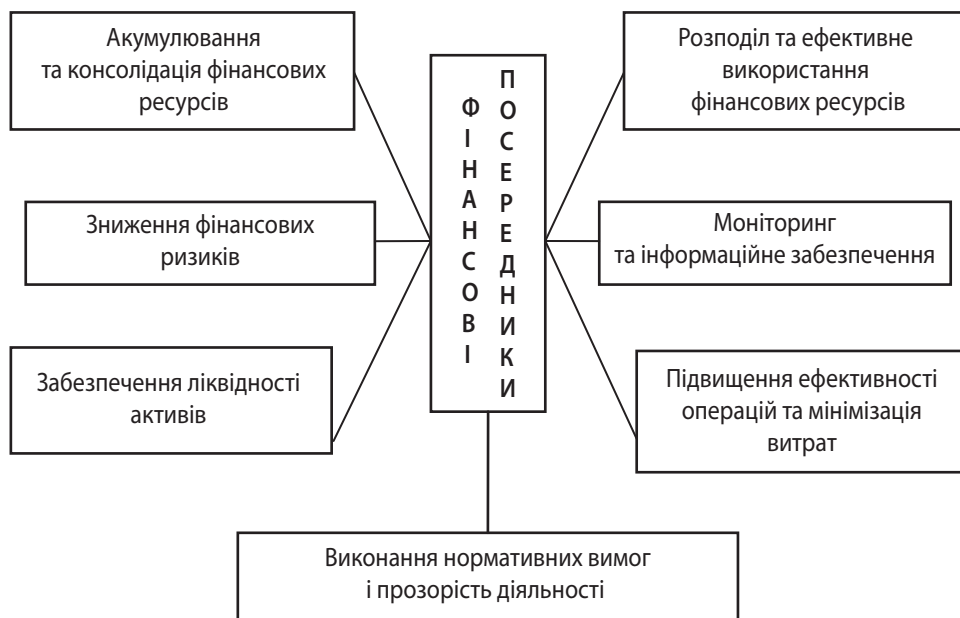
Відзначимо, що на сьогоднішній день в економічній літературі немає однозначного трактування дефініції «фінансові посередники». Можна знайти такі визначення сутності даної категорії [1; 2, с. 56–57]:

- ✦ фінансові установи, що випускають фінансові зобов'язання (вимоги) та продають їх як активи;
- ✦ учасники фінансового ринку, які трансформують кошти для забезпечення найбільшої привабливості своїх цінних паперів для інвесторів;
- ✦ спеціалізовані професійні учасники фінансового ринку, що пропонують і реалізують фінансові послуги як особливий товар на умовах провадження виключних і сегментованих видів діяльності;
- ✦ фінансові інститути, що спеціалізуються на наданні фінансових послуг та опосеред-

ковують рух фінансових ресурсів шляхом їх залучення та вкладання мобілізованих ресурсів у різноманітні фінансові активи.

Таким чином, фінансові посередники – це професійні учасники фінансового ринку, основним напрямом діяльності яких є надання фінансових послуг економічним суб'єктам. Вони забезпечують ефективний розподіл фінансових ресурсів, зниження ризиків, підвищення ліквідності активів та економію на масштабах операцій. Їх функції охоплюють залучення заощаджень, кредитування, інвестування, надання інформації та підтримку ліквідності ринку, що сприяє загальному економічному зростанню та стабільності фінансової системи.

На основі аналізу літературних джерел нами виокремлено основні об'єднувчі риси фінансових посередників (рис. 1).

Рис. 1. Об'єднувчі ознаки фінансових посередників

Джерело: побудовано авторами на основі [1; 2].

Ринково орієнтована модель	Банківська модель	Змішана модель
Характеризується розвитком банківських і небанківських фінансових установ, причому небанківський фінансовий сектор здійснює інвестиційні, страхові та інші фінансові операції	Характеризується розвитком банківських установ, які здійснюють традиційні банківські операції, а також інвестиційні, страхові та інші фінансові операції	Характеризується поєднанням діяльності банківських і небанківських фінансових установ

Рис. 2. Моделі організаційної структури фінансових посередників

Джерело: сформовано за [3].

В економічно розвинутих країнах організаційна структура фінансового сектора, представленого фінансовими посередниками, може належати до однієї з трьох моделей: ринково орієнтованої, банківської або змішаної (рис. 2). Такий поділ визначається типами фінансових посередників, які діють на ринку фінансових послуг, забезпечуючи рух фінансових ресурсів шляхом їх залучення й інвестування в різні фінансові активи.

Наразі існує велике різноманіття видів фінансових посередників. Основною класифікацією фінансових посередників є їхній поділ на банки та небанківські фінансово-кредитні установи (табл. 1).

В основі класифікації за видом діяльності фінансових посередників розглядають як учасників ринків фінансових послуг, яким притаманно виконання професійних фінансових послуг. За моделлю співпраці з іншими фінансовими інститутами фінансових посередників класифікують на професій-

Класифікації фінансових посередників

Класифікаційна ознака	Фінансові посередники
За видом діяльності	<ul style="list-style-type: none"> – Банки; – страхові компанії; – кредитні спілки (кредитні товариства); – недержавні пенсійні фонди; – фінансові компанії; – ломбарди; – інвестиційні компанії (пайові інвестиційні фонди); – лізингові компанії; – факторингові компанії (форфейтингові); – компанії з управління активами (кошти фінансових чи нефінансових інститутів або фізичних осіб інвесторів)
За моделлю співпраці з іншими фінансовими інститутами	<ul style="list-style-type: none"> – Брокери; – дилери (купівля-продаж ЦП); – андерайтери (випуск і гарантія обов'язкового викупу ЦП); – маклери (в Україні даний вид посередника не виконує фінансових функцій)
За характером проведення фінансових операцій	<ul style="list-style-type: none"> – Депозитарні установи (класичні комерційні банки; ощадні установи; кредитні спілки); – ощадні установи контрактного типу (страхові компанії (life, non-life)); недержавні пенсійні фонди; – інвестиційні посередники (інвестиційні фонди; інвестиційні банки; компанії з управління активами)

Джерело: узагальнено авторами на основі [4].

них учасників фінансового ринку, які діють від свого імені та найчастіше за свій рахунок. Однак найчастіше фінансових посередників класифікують за характером проведення фінансових операцій.

Значна кількість з наведених у табл. 1 фінансових посередників уже функціонує на вітчизняному фінансовому ринку, а інші тільки починають зароджуватися. Аналіз розвитку фінансового посередництва як в Україні, так і за кордоном, показує, що, незважаючи на суттєве відставання в обсягах активів від комерційних банків, небанківські фінансові інститути можуть ефективно мобілізувати та перерозподіляти фінансові ресурси для потреб національної економіки. Небанківські фінансові установи в розвинених країнах конкурують з комерційними банками, оскільки вони здатні надавати своїм клієнтам аналогічні послуги та забезпечувати більшу безпеку вкладів [4, с. 138].

Значною кількістю вчених доведено, що на вітчизняному фінансовому ринку домінуючу роль серед фінансових посередників відіграють саме банківські установи [5, с. 106; 6, с. 118; 7, с. 194; 8; 9; 10, с. 152]. Проте Н. В. Ткаченко відзначає, що останнім часом активізувалося й небанківське посередництво, зокрема завдяки зростанню страхового бізнесу. Історично інститут страхування відіграє важливу роль у процесі суспільного відтворення. Це виявляється не тільки у здатності страхових ком-

паній мінімізувати економічні ризики та знижувати ступінь невизначеності господарської діяльності, але й у їхній інвестиційній функції, що свідчить про багатофункціональність інституту страхування. Тому підвищення ролі страхових компаній у системі фінансового посередництва та посилення їхньої взаємодії з іншими фінансовими посередниками дозволить забезпечити перехід української економіки на новий якісний рівень [5, с. 106].

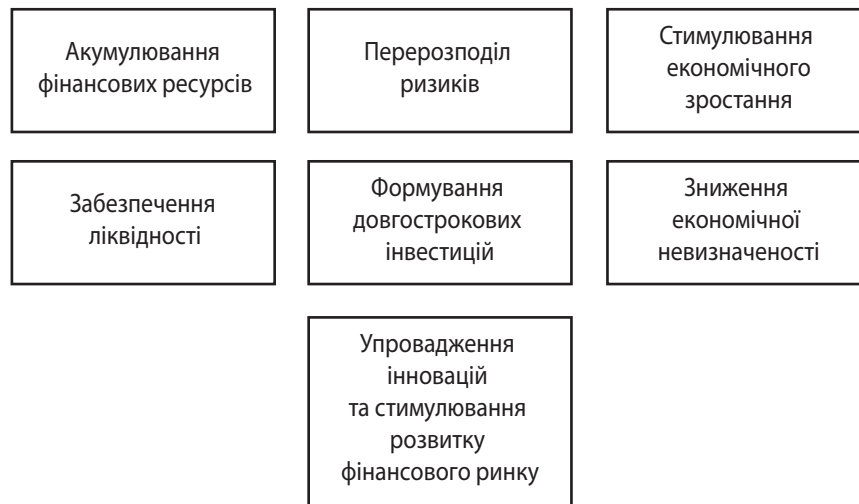
Страхова компанія є важливою частиною фінансового ринку та діє як фінансовий посередник. Вона, відповідно до отриманої ліцензії, бере на себе зобов'язання за певну плату компенсувати збитки, завдані страховим випадком, або виплатити страхову суму страхувальникові чи іншим особам, зазначеним у договорі. На рівні страхової компанії відбувається формування та використання страхових фондів та резервів, виникають нові економічні відносини та змінюються наявні, перетинаються інтереси страховиків і страхувальників як на індивідуальному, так і на груповому та колективному рівнях.

Діючи на страховому ринку як самостійна економічна одиниця, страхова компанія має техніко-організаційну єдність та економічну відособленість, що дозволяє їй самостійно укладати договори зі страхувальниками та взаємодіяти з посередниками й іншими суб'єктами на фінансовій арені.

Головне завдання страхових компаній як фінансових посередників полягає у спрямуванні капіталу до ефективних споживачів. На фінансовому ринку страхові компанії виступають не тільки страховиками та фінансовими посередниками, а й фінансовими інвесторами. Крім того, страхові компанії страхують ризики інших суб'єктів фінансового ринку, підвищуючи рівень фінансової безпеки на ньому (рис. 3).

зменшує трансакційні витрати, пов'язані з рухом коштів від тих, хто заощаджує, до позичальників, шляхом накопичення значних обсягів страхових премій. Крім того, страхування життя забезпечує спрямування акумульованих обсягів заощаджень на інвестиції в корпоративні та державні облігації, іпотеку та акції.

Варто звернути увагу на роботу Попової Л. В. [12, с. 79], яка зазначає, що страхові компанії мають

Рис. 3. Роль страхових компаній як фінансових посередників на фінансовому ринку

Джерело: побудовано авторами на основі [7–9].

Шишпановою Н. О. та Шкарлет Т. В. [8, с. 910] доведено, що в сучасних економічних умовах страхування є однією з галузей економіки України, яка протягом останніх років демонструє стабільне щорічне зростання обсягів наданих послуг. Однак, незважаючи на номінальне зростання обсягів страхового ринку, ця галузь наразі забезпечує перерозподіл лише незначної частини внутрішнього валового продукту.

У праці Шишпанової Н. О. та Копайгори О. О. [9, с. 81] обґрунтовано, що страховий ринок тісно пов'язаний з розвитком національної економіки, оскільки дозволяє акумулювати значні довгострокові інвестиційні ресурси через пенсійні програми та програми страхування життя. Розширення страхового бізнесу створює робочі місця, стимулює впровадження інновацій, підвищує стійкість економіки та пом'якшує наслідки глобальних ризиків.

Вагому роль страхових компаній на ринку фінансових послуг підтверджує і Руда О. Л., яка у праці [11] зазначає, що страхування сприяє розвитку підприємництва, виробництва та торгівлі; допомагає запобігти значним втратам капіталу та надає стабільності підприємницькій діяльності й економіці загалом; знижує державні видатки, а також

позитивні інвестиційні перспективи як учасники фінансового ринку. Причому страховики є досить стабільними установами, для яких не характерна різка зміна структури активів. Це дозволяє їм впевнено займатися інвестиційною діяльністю без ризику раптових змін ринкової кон'юнктури, які б вимагали перегляду структури активів. Наявні у страхових компаній ресурси дозволяють їм швидко нарощувати активи, головним чином за рахунок страхових резервів. Крім того, дане дослідження підтверджує стійкість страховиків до економічної нестабільності, зокрема в умовах воєнного стану.

ВИСНОВКИ

Таким чином, варто підсумувати, що страхові компанії є ключовими суб'єктами фінансового ринку та входять до числа провідних інституційних посередників. Їх діяльність сприяє консолідації заощаджень приватних інвесторів, підтримує рівновагу на ринку капіталів шляхом узгодження пропозиції та попиту на фінансові ресурси, а також перерозподіляє та знижує фінансові ризики між консервативними й агресивними учасниками ринку. Крім того, завдяки професійному портфельному управлінню активами підвищується ліквідність

фінансових вкладень. Роль страхових компаній як фінансових посередників полягає в направленні капіталу до ефективних споживачів, що дозволяє оптимально розміщувати ресурси суспільства, забезпечуючи при цьому захист майнових інтересів осіб та підтримання соціально-економічної стабільності в суспільстві. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Batko I. I. Peculiarities of Financial Intermediation in Ukraine. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки»*. 2024. Вип. 11. № 41. С. 8–11. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2024.41.008>
2. Коваль Я. С. Функціональне призначення та класифікація фінансових посередників в Україні. Розвиток суспільства: соціальні, економічні та психологічні аспекти : колективна монографія. Київ, 2020. С. 55–70. DOI: <https://monograph.krok.edu.ua/index.php/books/catalog/view/3/12/102-1>
3. Письменна Т. В. Домінанти розвитку фінансового посередництва в Україні на сучасному етапі економічних перетворень. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. DOI: [10.32702/2307-2105-2019.12.78](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.12.78)
4. Стойко О. Я. Розвиток небанківського фінансового посередництва в Україні. *Вісник ЖНАЕУ*. 2017. № 1. Т. 2. С. 135–147. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/8329/1/VZNAU_2017_1_2_135-147.pdf
5. Ткаченко Н. В. Концепти сучасних уявлень про економічну природу фінансового посередництва. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2016. Вип. 2. С. 103–108. URL: <https://ecj.oa.edu.ua/articles/2016/30/20.pdf>
6. Черкасова С. В., Басюк О. О. Розвиток системи фінансового посередництва в Україні. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2019. Вип. 58. С. 115–121. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2019-58-16>
7. Якушева І. Є. Інституції посередництва на ринку фінансових послуг в Україні. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного. Серія «Економічні науки»*. 2018. Т. 3. № 38. С. 192–198. DOI: [10.31388/2519-884X-2018-38-192-198](https://doi.org/10.31388/2519-884X-2018-38-192-198)
8. Шишпанова Н. О., Шкарлет Т. В. Страхові компанії у розбудові фінансового ринку України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 908–911. URL: <http://global-national.in.ua/archive/20-2017/184.pdf>
9. Шишпанова Н. О., Копайгора О. О. Проблемні тенденції та напрями регулювання страхового ринку України в умовах трансформаційних змін. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 10. С. 76–82. DOI: [10.32702/2306-6814.2021.10.76](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.10.76)

10. Ромашко О. М., Крихівська Н. О., Савчин Л. М. Страхові компанії як елемент кредитної системи. *Бізнес Інформ*. 2021. № 8. С. 150–156. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-8-150-156>
11. Руда О. Л. Розвиток страхового ринку в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. DOI: [10.32702/2307-2105-2020.2.55](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.55)
12. Попова Л. В. Інвестиційна діяльність страхових компаній на ринку страхових послуг України: оцінка та напрями розвитку в сучасних умовах. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2024. № 1. С. 75–81. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2024-1-11>

REFERENCES

- Batko, I. I. "Peculiarities of Financial Intermediation in Ukraine". *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. Serii «Yurydychni nauky», vol. 41, no. 11 (2024): 8-11. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2024.41.008>
- Cherkasova, S. V., and Basiuk, O. O. "Rozvytok systemy finansovoho poserednytstva v Ukraini" [Development of the Financial Intermediation System in Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Serii «Ekonomichni nauky»*, no. 58 (2019): 115-121. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2019-58-16>
- Koval, Ya. S. "Funktionalne pryznachennia ta klasyfikatsiia finansovykh poserednyky v Ukraini" [Functional Assignment and Classification of Financial Intermediaries in Ukraine]. In *Rozvytok suspilstva: sotsialni, ekonomichni ta psykholohichni aspekty*, 55-70. Kyiv, 2020. DOI: <https://monograph.krok.edu.ua/index.php/books/catalog/view/3/12/102-1>
- Popova, L. V. "Investytsiina diialnist strakhovykh kompanii na rynku strakhovykh posluh Ukrainy: otsinka ta napriamy rozvytku v suchasnykh umovakh" [Investment Activity of Insurance Companies in the Insurance Market of Ukraine: Assessment and Directions of Development in Modern Conditions]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, no. 1 (2024): 75-81. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2024-1-11>
- Pysmenna, T. V. "Dominanty rozvytku finansovoho poserednytstva v Ukraini na suchasnomu etapi ekonomichnykh peretvoren" [Development Dominants of Financial Intermediation in Ukraine at the Current Stage of Economic Transformation]. *Efektivna ekonomika*, no. 12 (2019). DOI: [10.32702/2307-2105-2019.12.78](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.12.78)
- Romashko, O. M., Krykhivska, N. O., and Savchyn, L. M. "Strakhovi kompanii yak element kredytnoi systemy" [Insurance Companies as an Element of the Credit System]. *Biznes Inform*, no. 8 (2021): 150-156. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-8-150-156>
- Ruda, O. L. "Rozvytok strakhovoho rynku v Ukraini" [Insurance Market Development in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, no. 2 (2020). DOI: [10.32702/2307-2105-2020.2.55](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.55)

Shyshpanova, N. O., and Kopaihora, O. O. "Problemni tendentsii ta napriamy rehuliuвання strakhovoho rynku Ukrainy v umovakh transformatsiinykh zmin" [Problem Tendencies and Directions of Regulation of the Insurance Market of Ukraine in Conditions of Transformation Changes]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 10 (2021): 76-82.
DOI: 10.32702/2306-6814.2021.10.76

Shyshpanova, N. O., and Shkarliet, T. V. "Strakhovi kompanii u rozbudovi finansovoho rynku Ukrainy" [Insurance Companies in Development of Financial Market of Ukraine]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 20 (2017): 908-911. <http://global-national.in.ua/archive/20-2017/184.pdf>

Stoiko, O. Ya. "Rozvytok nebankivskoho finansovoho poserednytstva v Ukraini" [Development of Non-Banking Financial Intermediation in Ukraine]. *Visnyk ZhNAEU*, no. 1, part 2 (2017):

135-147. http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/8329/1/VZNAU_2017_1_2_135-147.pdf

Tkachenko, N. V. "Kontsepty suchasnykh uiahlen pro ekonomichnu pryrodu finansovoho poserednytstva" [Concepts of Modern Ideas about Economic Nature of Financial Mediation]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Serii «Economika»*, iss. 2 (2016): 103-108. <https://ecj.oa.edu.ua/articles/2016/30/20.pdf>

Yakusheva, I. Ye. "Instytutsii poserednytstva na rynku finansovykh posluh v Ukraini" [Mediation Institutions on the Market of Financial Services in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu imeni Dmytra Motornoho. Serii «Economichni nauky»*, vol. 3, no. 38 (2018): 192-198.
DOI: 10.31388/2519-884X-2018-38-192-198

УДК 368.013

JEL: D81; G22; G32

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-434-442>

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОВНОЇ ВАРТОСТІ СТРАХОВОГО ЗАХИСТУ ПІДПРИЄМСТВА ВІД ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ РИЗИКІВ

©2024 МУШНИКОВА С. А., БОЖАНОВА О. В., АБЕРНІХІН І. О.

УДК 368.013

JEL: D81; G22; G32

Мушникова С. А., Божанова О. В., Аберніхін І. О. Методичний підхід до визначення повної вартості страхового захисту підприємства від підприємницьких ризиків

Метою статті є дослідження шляхів формування страхового захисту підприємств та розробка методичного підходу до визначення страхових витрат залежно від обраного шляху формування страхового захисту підприємства від підприємницьких ризиків. Акцентовано, що методики визначення згаданих страхових витрат будуть відрізнятися. Виділено основні шляхи формування страхового захисту (створення власних фондів захисту, звернення до страхової компанії, використання комплексного страхування). Зазначено, що організація власних фондів захисту (самострахування) – це процес, за якого підприємство створює внутрішні резерви для покриття потенційних збитків замість придбання страхового полісу у сторонньої страхової компанії. Запропоновано методичний підхід до визначення страхових витрат при самострахуванні та визначення оптимального страхового покриття (через формалізацію цільової функції та введення низки обмежень щодо вибору допустимого страхового покриття), розміру резервного фонду та розміру річного внеску на організацію власних фондів страхового захисту. Обґрунтовано, що визначення повної вартості страхового захисту підприємства включає визначення як прямих (страхові премії, сплачені за страхові поліси), так і непрямих (різні види витрат, які безпосередньо не пов'язані з виплатою страхових премій, але є необхідними для забезпечення ефективного функціонування системи страхування) витрат. Надано коротку характеристику можливих непрямих витрат при організації страхового захисту підприємства. Обґрунтовано, що підприємство, окрім самострахування та страхування з метою формування власної програми страхового захисту, може використовувати комплексне страхування, яке охоплює широкий спектр ризиків і забезпечує захист від різних небезпек. Запропоновано узагальнені етапи розробки та впровадження комбінованих моделей для формування програми страхового захисту підприємства та оптимізації витрат на нього.

Ключові слова: підприємницькі ризики, комбіновані моделі, повна вартість формування страхового захисту.

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Формул.:** 10. **Бібл.:** 17.

Мушникова Світлана Анатоліївна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри управління фінансами, облікової аналітики та моніторингу бізнесу, Інститут промислових і бізнес-технологій Українського державного університету науки і технологій (просп. Науки, 4, Дніпро, 49600, Україна)

E-mail: svetamush@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3860-522X>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212221544>

Божанова Олена Василівна – кандидат економічних наук, доцент, декан факультету економіки і менеджменту, Інститут промислових і бізнес-технологій Українського державного університету науки і технологій (просп. Науки, 4, Дніпро, 49600, Україна)

E-mail: bozhanovaelena68@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2927-7356>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221960266>